

**БАЯНХОНГОР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

310 дугаар байр, Лувсанданзанжанцангийн
өргөн чөлөө 3 дугаар гудамж, Номгон 1 дүгээр баг,
Баянхонгор сум, Баянхонгор аймаг, 64101
Утас: (976) 70442584

Цахим шуудан: procurement.bayankhongor@audit.gov.mn

2024.03.25 № 1/291
танай _____ -ны № _____ -т

**БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН
БАЯНЛИГ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
О.МӨНХБАТ ТАНАА**

Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан, албан шаардлага, зөвлөмжийг хүргүүлж байна.

Аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг 2024 оны 04 дүгээр сарын 25-ны дотор, өгсөн албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлтийг нотлох баримтын хамт 2024 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Хавсралт 31... хуудастай.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР Б.МӨНХБАТ

5030591

d:\2024 он\бичиг хэрэг\а5-албан тоот.docx

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Аудитын код: БНА-2024/14/НА-СТА-ТТЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn	Баянхонгор аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор: Б.Мөнхбат Утас: 70442584 Цахим хаяг: munkhbatb@audit.gov.mn Ахлах аудитор: М.Алтантуяа Утас: 70442424 Цахим хаяг: altantuyam@audit.gov.mn Аудитор: Н.Батчимэг Утас: 91113253 Цахим хаяг: batchimegn@audit.gov.mn
Баянхонгор 2023 оны 03 дугаар сарын 25	

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

1. Агуулга

1. Агуулга	1
2. Аудитын гэрчилгээ	2
2. Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	4
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан	4
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан	5
2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан	7
2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан	10
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	11
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан	13
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	13
3.1. Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа	13
3.2. Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт	13
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	14
3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд	14
3.4.1 Мөнгөн хөрөнгө	14
3.4.2 Авлага	15
3.4.3 Бараа материал	15
3.4.4 Үндсэн хөрөнгө	16
3.4.5 Өр төлбөр	16
3.4.6 Засгийн газрын хувь оролцоо	16
3.4.7 Орлогын данс	17
3.4.8 Зардлын данс	18
3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв	19
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН	20
4.1. Ерөнхий зүйл	20
4.2 Материаллаг байдал	21
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	21
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	21
4.4.1. Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	21
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	22
4.5.1 Завсрын аудитын талаар	22
4.7 Аудитын гол асуудал	22
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	23
Хавсралт 1. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн жагсаалт	25

Товчилсон үгийн жагсаалт

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагуудын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын Олон Улсын Стандарт
УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
ТТЗ	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч
ИТХ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал
ЗДТГ	Засаг даргын Тамгын газар
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
ХХС	Хоршоо хөгжүүлэх сан
ЭМТ	Эрүүл мэндийн төв

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН
БАЯНЛИГ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
О.МӨНХБАТ ТАНАА

**БАЯНХОНГОР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

310 дугаар байр, Лувсанданзанжанцангийн
өргөн чөлөө 3 дугаар гудамж, Номгон 1 дүгээр баг,
Баянхонгор сум, Баянхонгор аймаг, 64101
Утас: (976) 70442584

Цахим шуудан: procurement_bayankhongor@audit.gov.mn

2024.03.25 № 2/101
танай _____ -ны № _____ -т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.3-д заасны дагуу Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан.

Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Байгууллагын удирдлага нь санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангаа бэлтгэхдээ нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг ашигласан байна. Цаашид тус байгууллагын талаар чиг үүрэг нь өөрчлөгдөж татан буугдах, нэгдэх асуудал гараагүй тул байгууллагын тасралтгүй байдлын талаар нөхцөл үүсээгүй гэж үзсэн болно.

Тайлант онд хэрэгжүүлэх 6 үндсэн зорилгын хүрээнд 17 зорилтын 101 арга хэмжээнд зориулан нийт 2,485,336.0 мянган төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөж, гүйцэтгэлээр нийт 1,933.921.5 мянган төгрөгийг зарцуулж, 77.8 хувийн биелэлттэй байна.

Аудитын гол асуудал

Аудитыг гүйцэтгэхэд аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалт хийх шаардлагагүй болон хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй нөхцөл үүсээгүй тул бидний олж авсан нотолгоо нь аудитын дүгнэлтийн суурь болоход хүрэлцээтэй, зохистой гэж үзлээ.

Тус сум нь 13 нэр төрлийн татварын орлогоор 506,414.5 мянган төгрөг төвлөрүүлэхээс 524,624.3 төгрөгийг төвлөрүүлж, нийт орлого 103.6 хувь буюу 18,209.8

5020379

мянган төгрөгөөр давж биелсэн бөгөөд орлогын нэр төрлөөр авч үзвэл 5 нэр төрлийн орлого 36,718.2 мянган төгрөгөөр давж биелсэн, 8 нэр төрлийн орлого 20,922.6 мянган төгрөгөөр тасарсан байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Байгууллагын удирдлага бусад мэдээлэлтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. Сумын засаг дарга нь жилийн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд 6 үндсэн зорилгын хүрээнд 17 зорилтын 101 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж, дэвшүүлсэн зорилт, төлөвлөсөн арга хэмжээний хэрэгжилтийг аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Хяналт шинжилгээ үнэлгээний хэлтэс 86.3 хувиар үнэлсэн байна.

Тайлант онд хэрэгжүүлэх 6 үндсэн зорилтын хүрээнд 17 зорилтын 101 арга хэмжээнд зориулан нийт 2,485,336.0 мянган төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөж, гүйцэтгэлээр нийт 1,933.921.5 мянган төгрөгийг зарцуулж, 77.8 хувийн биелэлттэй тайлагнасан байна.

Баянлиг сумын Засаг даргын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангаас бусад үйл ажиллагааны тайлан, мэдээ, гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлт зэрэг мэдээлэлтэй танилцахад материаллаг буруу илэрхийлсэн зүйл илрээгүй.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Сумын Засаг дарга санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР

Б.МӨНХБАТ

39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-2,417.60	-2,619.69
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	103,482.75	111,518.75
39304	Хуримтлагдсан элэгдэл	-5,018.78	-15,016.06
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	<u>5,149,735.78</u>	<u>5,007,225.80</u>
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	<u>5,149,735.78</u>	<u>5,007,225.80</u>
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	<u>5,149,735.78</u>	<u>5,007,225.80</u>
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	513,185.77	521,221.77
51101	Өмч: - төрийн	513,185.77	521,221.77
512	Хуримтлагдсан үр дүн	4,558,745.77	4,417,595.69
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	13,129,296.47	4,568,141.66
51220	Тайлант үеийн үр дүн	-8,570,550.69	-150,545.98
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	77,804.23	68,408.34
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	<u>5,149,735.78</u>	<u>5,007,225.80</u>

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	3,639,991.17	2,336,476.94
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	431,573.49	521,264.33
110	Орлогын албан татвар	311,068.04	390,507.74
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	311,068.04	390,507.74
110001	Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрх	228,396.20	316,774.15
110002	Үйл ажиллагааны орлого	31,806.26	17,002.19
110003	Хөрөнгийн орлого	50,065.58	56,161.41
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	800.00	570.00
113	Хөрөнгийн албан татвар	101,408.34	102,777.69
113001	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	2,381.59	4,750.57
113002	Бууны албан татвар	1,740.00	2,010.00
113004	Малд ногдуулах албан татвар	97,286.75	96,017.12
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	19,097.10	27,978.91
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	15,389.85	21,072.15
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	2,963.76	2,007.04
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	250.00	200.00
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	12,176.09	18,865.12
1181	Газрын төлбөр	3,218.91	4,492.54
118101	Газрын төлбөр	3,218.91	4,294.78
118102	Дуудлага худалдаа	00.00	197.76
1183	Бусад татвар	488.34	2,414.22
118301	Бусад татвар	488.34	2,414.22
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	1,468,899.29	420,608.78
120	Нийтлэг татварын бус орлого	1,468,899.29	420,608.78

**Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит**

120003	Торгуулийн орлого	2,490.00	3,360.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	8,567.89	53,125.07
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	4,230.39	36,261.77
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	4,337.50	16,863.31
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	1,457,841.39	364,123.71
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	1,739,518.40	1,394,603.82
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	53,475.18	11,205.69
131003	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	53,475.18	11,205.69
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	14,217.32	15,449.83
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	9,956.28	14,076.83
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	4,261.04	1,373.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,671,825.90	1,367,948.30
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	611,672.90	00.00
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	668,984.90	790,115.30
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	391,168.10	577,833.00
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	2,377,183.42	2,425,254.17
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,377,183.42	2,425,254.17
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,174,534.52	1,851,825.96
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	313,873.23	468,428.21
210101	Үндсэн цалин	258,408.47	327,087.33
210102	Нэмэгдэл	32,365.72	115,188.72
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	1,868.00	00.00
210104	Урамшуулал	20,426.43	26,152.15
210105	Гэрээт ажлын хөлс	804.61	00.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	39,830.01	58,899.60
210201	Тэтгэврийн даатгал	27,440.87	40,397.03
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,228.33	4,771.30
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,542.35	3,773.04
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	584.00	890.48
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	6,034.45	9,067.75
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	27,176.40	34,191.63
210301	Гэрэл, цахилгаан	5,218.20	4,554.15
210302	Түлш, халаалт	21,958.20	29,637.48
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	140,549.67	153,850.94
210401	Бичиг хэрэг	11,465.81	10,230.55
210402	Тээвэр, шатахуун	47,654.31	55,374.99
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	00.00	3,564.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	15,266.75	15,690.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	226.50	29,976.10
210407	Аж ахуйн материал худалдан авах зардал	00.00	480.00

**Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит**

210408	Бараа материал акалсны зардал	65,936.30	38,535.30
2105	Нормативт зардал	10,166.00	400.00
210502	Хоол, хүнс	10,166.00	00.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	00.00	400.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	2,568.00	1,510.00
210604	Урсгал засвар	2,568.00	1,510.00
2107	Томилолт, зочны зардал	4,814.00	7,170.00
210702	Дотоод албан томилолт	4,814.00	7,170.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	9,549.98	6,409.35
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	5,985.98	5,596.35
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	3,564.00	513.00
210807	Газрын төлбөр	00.00	300.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	626,007.24	1,120,966.24
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	356,570.54	599,327.16
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	269,436.69	521,639.08
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	1,202,648.90	573,428.20
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	24,445.01	14,423.30
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	23,245.01	00.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	00.00	12,113.30
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,200.00	2,310.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	1,178,203.89	559,004.90
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	1,160,354.40	558,701.10
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	15,435.28	00.00
213404	Хөрөнгийн нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэн шилжүүлэг	2,414.22	303.80
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	<u>1,262,807.75</u>	<u>-88,777.23</u>
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	9,833,358.44	61,768.75
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	98.54	61,768.75
225005	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал	9,833,259.90	0.00
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	-9,833,358.44	-61,768.75
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	<u>-8,570,550.69</u>	<u>-150,545.98</u>

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	<u>2,758,843.41</u>	<u>1,983,454.75</u>
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	<u>431,573.49</u>	<u>521,264.33</u>
110	Орлогын албан татвар	311,068.04	390,507.74
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	311,068.04	390,507.74
110001	Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрх	228,396.20	316,774.15

110002	Үйл ажиллагааны орлого	31,806.26	17,002.19
110003	Хөрөнгийн орлого	50,065.58	56,161.41
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	800.00	570.00
113	Хөрөнгийн албан татвар	101,408.34	102,777.69
113001	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	2,381.59	4,750.57
113002	Бууны албан татвар	1,740.00	2,010.00
113004	Малд ногдуулах албан татвар	97,286.75	96,017.12
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	19,097.10	27,978.91
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	15,389.85	21,072.15
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	2,963.76	2,007.04
118004	Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	250.00	200.00
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	12,176.09	18,865.12
1181	Газрын төлбөр	3,218.91	4,492.54
118101	Газрын төлбөр	3,218.91	4,294.78
118102	Дуудлага худалдаа	00.00	197.76
1183	Бусад татвар	488.34	2,414.22
118301	Бусад татвар	488.34	2,414.22
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	39,070.02	67,291.59
120	Нийтлэг татварын бус орлого	2,490.00	3,360.00
120003	Торгуулийн орлого	2,490.00	3,360.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	36,580.02	63,931.59
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	32,380.02	59,696.59
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	4,200.00	4,235.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	2,288,199.90	1,394,898.82
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	53,475.18	11,205.69
131003	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	53,475.18	11,205.69
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	14,217.32	15,744.83
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	9,956.28	14,076.83
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	4,261.04	1,668.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	2,220,507.40	1,367,948.30
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	1,160,354.40	00.00
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	668,984.90	790,115.30
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	391,168.10	577,833.00
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	2,266,948.52	1,368,297.42
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,266,948.52	1,368,297.42
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,026,259.72	1,342,364.63
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	373,554.99	468,428.21
210101	Үндсэн цалин	241,279.57	311,411.69
210102	Нэмэгдэл	38,466.76	127,452.64
210104	Урамшуулал	31,659.71	29,563.89
210105	Гэрээт ажлын хөлс	62,148.96	00.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	47,312.18	58,933.62

Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

210201	Тэтгэврийн даатгал	33,203.01	40,306.23
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,641.18	4,664.04
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,859.09	3,731.19
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	677.22	923.41
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	6,931.68	9,308.77
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	466,529.76	555,803.94
210301	Гэрэл, цахилгаан	24,409.63	31,128.84
210302	Түлш, халаалт	442,120.13	524,675.10
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	63,413.53	58,646.32
210401	Бичиг хэрэг	7,881.20	7,463.12
210402	Тээвэр, шатахуун	38,410.83	30,954.20
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	00.00	3,564.00
210404	Ном, хэвлэл	600.00	00.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	15,685.00	15,705.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	836.50	960.00
2105	Нормативт зардал	12,118.00	00.00
210502	Хоол, хүнс	11,718.00	00.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	400.00	00.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	9,595.50	27,393.10
210602	Тавилга	900.00	00.00
210604	Урсгал засвар	8,695.50	27,393.10
2107	Томилолт, зочны зардал	4,814.00	7,170.00
210702	Дотоод албан томилолт	4,814.00	7,170.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	13,023.60	17,889.89
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	9,059.60	17,076.89
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	400.00	00.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	3,564.00	513.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	00.00	300.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	35,898.15	148,099.55
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	35,898.15	148,099.55
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	1,240,688.80	25,932.79
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	24,445.01	14,423.30
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	23,245.01	00.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	00.00	12,113.30
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,200.00	2,310.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	1,216,243.79	11,509.49
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	1,160,354.40	00.00
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	53,475.18	11,205.69
213404	Хөрөнгийн нэмэлт дансны төвлөрүүлэг	2,414.22	303.80
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	<u>491,894.89</u>	<u>615,157.32</u>
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	378,666.84	592,574.61

22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	378,666.84	592,574.61
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	378,666.84	592,574.61
220001	Барилга байгууламж	371,135.34	591,944.71
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	7,531.50	629.90
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	-378,666.84	-592,574.61
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)	113,228.04	22,582.71
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	435,241.73	548,469.77
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	548,469.77	571,052.48

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
C01	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,688,524.85	1,077,192.22	11,147,402.87	13,913,119.94
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-1,175,339.07	-999,387.99	1,981,893.60	-192,833.46
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	513,185.77	77,804.23	13,129,296.47	13,720,286.47
C04	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт	00.00	00.00	00.00	00.00
C05	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний бууралт	00.00	00.00	00.00	00.00
C06	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	00.00	00.00	00.00	00.00
C07	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	-8,570,550.69	8,570,550.69
C08	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	513,185.77	77,804.23	4,558,745.77	5,149,735.78
D01	2023 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	513,185.77	77,804.23	4,558,745.77	5,149,735.78
D02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	00.00	00.00	9,395.89	9,395.89
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	513,185.77	77,804.23	4,568,141.66	5,159,131.67
D04	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт, бууралт	00.00	-9,395.89	00.00	-9,395.89
D05	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт, бууралт	8,036.00	00.00	00.00	8,036.00
D06	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	00.00	00.00	00.00	00.00
D07	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн зөрүү	00.00	00.00	00.00	00.00
D08	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	-150,545.98	-150,545.98
D09	2023 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	521,221.77	68,408.34	4,417,595.69	5,007,225.80

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Үзүүлэлт	Тайлант оны
----------	-------------

**Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит**

Эдийн засгийн ангилал		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл				
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,485,336.00	1,933,921.52	551,414.48	77.8
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,469,344.80	1,341,976.80	127,368.00	91.3
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,454,830.20	1,327,553.50	127,276.70	91.3
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	471,416.10	468,428.21	2,987.89	99.4
210101	Үндсэн цалин	324,058.50	311,411.69	12,646.81	96.1
210102	Нэмэгдэл	134,861.80	127,452.64	7,409.16	94.5
210104	Урамшуулал	12,495.80	29,563.89	-17,068.09	236.6
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	59,593.30	58,933.62	659.68	98.9
210201	Тэтгэврийн даатгал	40,525.80	40,306.23	219.57	99.5
210202	Тэтгэмжийн даатгал	4,741.90	4,664.04	77.86	98.4
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,873.50	3,731.19	142.31	96.3
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	968.40	923.41	44.99	95.4
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	9,483.70	9,308.77	174.93	98.2
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	567,751.60	555,803.94	11,947.66	97.9
210301	Гэрэл, цахилгаан	33,212.50	31,128.84	2,083.66	93.7
210302	Түлш, халаалт	527,503.10	524,675.10	2,828.00	99.5
210303	Цэвэр, бохир ус	7,036.00	00.00	7,036.00	0.0
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	60,521.40	58,646.32	1,875.08	96.9
210401	Бичиг хэрэг	7,467.80	7,463.12	4.68	99.9
210402	Тээвэр, шатахуун	32,644.60	30,954.20	1,690.40	94.8
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,564.00	3,564.00	0.00	100.0
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	15,885.00	15,705.00	180.00	98.9
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	960.00	960.00	0.00	100.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	28,158.00	27,393.10	764.90	97.3
210604	Урсгал засвар	28,158.00	27,393.10	764.90	97.3
2107	Томилолт, зочны зардал	7,500.00	7,170.00	330.00	95.6
210702	Дотоод албан томилолт	7,500.00	7,170.00	330.00	95.6
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	4,561.50	3,078.75	1,482.75	67.5
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	3,176.00	2,265.75	910.25	71.3
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	500.00	00.00	500.00	0.0
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	22.50	00.00	22.50	0.0
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	50.00	00.00	50.00	0.0
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	513.00	513.00	0.00	100.0

**Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит**

210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	300.00	300.00	0.00	100.0
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	255328.30	148099.55	107,228.75	58.0
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	255,328.30	148,099.55	107,228.75	58.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	14514.60	14423.30	91.30	99.4
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	14,514.60	14,423.30	91.30	99.4
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	12,113.40	12,113.30	0.10	100.0
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,401.20	2,310.00	91.20	96.2
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	1,015,991.20	591,944.71	424,046.49	58.3
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	1,015,991.20	591,944.71	424,046.49	58.3
220001	Барилга байгууламж	1,015,991.20	591,944.71	424,046.49	58.3
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	2,485,336.00	2,008,404.89	476,931.11	80.8
1310	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	593,014.20	00.00	593,014.20	0.0
131008	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	593,014.20	00.00	593,014.20	0.0
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,335,386.00	1,944,473.30	- 609,087.30	145.6
132001	Орон нутгийн төсвөөс	1,335,386.00	1,366,640.30	-31,254.30	102.3
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	0.00	577833.00	- 577,833.00	0.0
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	556,935.80	63,931.59	493,004.21	11.5
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	40,708.50	59,696.59	-18,988.09	146.6
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	4,200.00	4,235.00	-35.00	100.8
1200043	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	512,027.30	00.00	512,027.30	0.0
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	00.00	479,741.01	- 479,741.01	0.0
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	00.00	533,249.69	- 533,249.69	0.0
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	00.03	00.03	0.00	100.0
620001	Удирдах ажилтан	00.01	00.01	0.00	100.0
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	00.01	00.01	0.00	100.0
65	ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	00.03	00.03	0.00	100.0
650001	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	00.01	00.01	0.00	100.0
650009	Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	00.01	00.01	0.00	100.0
650011	Улс төрийн албан хаагч (УТ)	00.01	00.01	0.00	100.0

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Дансны код	Үзүүлэлт	Гүйцэтгэл
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	15,441.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	15,441.00

210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	14,811.10
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	14,811.13
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	14,811.13
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	629.90
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	629.90
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	15,744.83
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	15,744.83
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	14,076.83
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,668.00
IV	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	00.00
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	00.00
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	00.00

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1. Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны эрхэм зорилгыг “Хүний хөгжлийг дээдэлсэн төрийн цогц үйлчилгээтэй, уламжлалт мал аж ахуй, газар тариаланг эрчимжүүлсэн, байгальд ээлтэй шинэ технологи бүхий үйлдвэр, дэд бүтэц, аялал жуулчлал хөгжсөн "Манлайлагч сум болох” гэж тодорхойлжээ.

Дээрх эрхэм зорилгынхоо хүрээнд Монгол Улсын үндсэн хууль болон бусад хууль тогтоомжийг чандлан баримталж, иргэдийн ашиг сонирхолд захирагдан ард түмэндээ хуулийн хүрээнд төрийн үйлчилгээг тэгш хүртээмжтэй хүргэж, төрд чин үнэнчээр зүтгэж ажиллах зорилт тавьж ажиллаж байна.

3.2. Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт ороогүй байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Тайлант онд Баянхонгор аймгийн Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын алба нь сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн харьяа байгууллагуудын Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг 2023 оны 1, 2, 3 дугаар улирлыг хамруулан шалгалт хийсэн, харин санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийгээгүй байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитораас шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тус байгууллага нь 2018 онд аймгийн ЗДТГ-ын Санхүү төрийн сангийн хэлтсээс гаргасан "Төсөвт байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын жишиг баримт бичиг"-ийг үйл ажиллагаандаа ашиглаж, санхүүгийн тайлан бэлтгэхдээ мөрдөж ажиллаж байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Баянцагаан сумын Засаг даргын 2022 санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг Сангийн сайдын 2015 оны 341 дүгээр тушаалаар баталсан "Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн болон Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, тодруулга бэлтгэх журам"-ын дагуу бэлтгэсэн байна. Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн 5,007,225.8 мянган төгрөг байгаа нь өмнөх оноос 142,510.0 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт /мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	548,469.8	571,052.5	22,582.7
Авлага	49,495.4	164,407.8	114,912.4
Бараа материал	139,081.7	122,624.5	(16,457.2)
Үндсэн хөрөнгө	6,494,824.8	6,600,938.8	106,114.0
Хуримтлагдсан элэгдэл	(2,082,135.9)	(2,451,797.8)	(369,661.9)
Нийт хөрөнгө	5,149,735.8	5,007,225.8	(142,510.0)
Өр төлбөр	0	0	-
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	5,149,735.8	5,007,225.8	(142,510.0)
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	5,149,735.8	5,007,225.8	(142,510.0)

Эх сурвалж: Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

3.4.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл 548,469.8 мянга, эцсийн үлдэгдэл 571,052.5 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 22,582.7 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 1. Мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл /мянган төгрөг/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)	Дүнд эзлэх хувь
Касст байгаа бэлэн мөнгө	0	0	0	0
Төрийн санд байгаа бэлэн мөнгө	548,469.8	571,052.5	22,582.7	100%
Орон нутгийн ерөнхий орлого	68,728.8	37,802.8	(30,926.0)	6.6%
Орон нутгийн хөгжлийн сан	269,164.8	420,082.9	150,918.1	73.6%
Хоршоо хөгжүүлэх сан	210,576.2	113,166.8	(97,409.4)	19.8%
Замд яваа мөнгөн хөрөнгө	0	0	0	
Хадгаламж	0	0	0	
Дүн	548,469.8	571,052.5	22,582.7	100%

Эх сурвалж: Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Оны эцэс дэх нийт мөнгөн хөрөнгийн 6.6 хувийг орон нутгийн ерөнхий орлого, 19.8 хувийг хоршоо хөгжүүлэх сан, 73.6 хувийг ОНХС-ийн харилцах дансны үлдэгдэл эзэлж байна.

Орон нутгийн ерөнхий орлогын дансанд оны эцэст 37,802.8 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэйгээс 20,974.7 мянган төгрөг нь оны эцэс төсөвт байгууллагуудаас төвлөрүүлсэн орлого, 16,828.1 мянган төгрөг нь төлөвлөгөөнөөс давсан татварын орлогын үлдэгдэл байна.

3.4.2 Авлага

Авлага дансны эхний үлдэгдэл 49,495.3 мянга, эцсийн үлдэгдэл 164,407.9 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 114,912.5 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 2. Авлагын үлдэгдэл /мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Байгууллагаас авах авлага	0	7,034.0	7,034.0
Хувь хүмүүсээс авах авлага	4,240.0	12,628.3	8,388.3
Зээлийн авлага	45,255.3	144,745.5	99,490.2
Дүн	49,495.3	164,407.8	114,912.5

Эх сурвалж: Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Оны эцсийн нийт авлагын 88.0 хувийг хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн авлага, 7.7 хувийг хувь хүмүүсээс авах авлага, 4.3 хувийг байгууллагаас авах авлага эзэлж байна.

Хүснэгт 3. Байгууллагын авлагын үлдэгдэл /мянган төгрөг/

№	Байгууллагын нэр	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Хувь хүнээс авах авлага	Ажиллагсадтай холбоотой	Үүнээс:	
						Байгууллагаас авах	Зээлийн авлага
1	ЗДТГ	1,300.0	12,662.3	12,628.3	-	34.0	-
2	ХХС	45,255.3	144,745.5	-	-	-	144,745.5
3	ОНХС	2,940.0	7,000.0	-	-	7,000.0	-
	ДҮН	49,495.3	164,407.8	12,628.3	0	7,034.0	144,745.5
	Дүнд эзлэх хувь		100	7.7	0	4.3	88.0

Эх сурвалж: Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

3.4.3 БАРАА МАТЕРИАЛ

Бараа материалын эхний үлдэгдэл 139,081.7 мянган төгрөг байснаас тайлант онд 16,457.2 мянган төгрөгөөр буурч, оны эцэст бараа материалын үлдэгдэл 122,624.5 мянган төгрөг болсон байна.

Хүснэгт 4. Бараа материалын үлдэгдэл /мянган төгрөг/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Тусгай зориулалтын материал	3,294.4	2,989.4	(305.0)
Дуусаагүй үйлдвэрлэл	48,975.8	10,440.5	(38,535.3)
Бичиг хэргийн материал	4,805.5	4,154.9	(650.6)
Аж ахуйн материал	37,307.0	36,983.8	(323.2)
Бусад хангамжийн материал	40,739.0	59,528.1	18,789.1
Мал амьтад	3,960.0	8,527.8	4,567.8
Дүн	139,081.7	122,624.5	(16,457.2)

Эх сурвалж: Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 122,624.5 мянган төгрөг болж өмнөх оноос 16,457.2 мянган төгрөгөөр байна.

Хүснэгт 5. Байгууллагын бараа материалын үлдэгдэл /мянган төгрөг/

Үзүүлэлт	ИТХ	ЗДТГ	ОНХС	Дүн
Эхний үлдэгдэл	3,357.4	86,748.5	48,975.8	139,081.7
Нэмэгдсэн	18,591.1	107,410.9		126,002.0
Худалдан авсан	18,591.1	54,481.1		73,072.2
Шилжүүлэн авсан		52,129.8		52,129.8
Бусад		800.0		800.0
Хасагдсан	11,832.4	84,965.0	38,535.3	142,459.2
Худалдсан, зарцуулсан	18,958.8	84,965.0		103,923.9
Шилжүүлсэн			38,535.3	38,535.3
Эцсийн үлдэгдэл	2,989.6	109,194.4	10,440.5	122,624.5

Эх сурвалж: Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Тайлант онд нийт нэмэгдсэн 126,002.0 мянган төгрөгийн бараа материалын 73,072.2 мянган төгрөгийн хөрөнгийг төсвийн хөрөнгөөр, 52,129.8 мянган төгрөгийн хөрөнгийг шилжүүлэн авч, 800.0 мянган төгрөгийн авлага бараа материалаар барагдсаныг бүртгэж, 103,923.9 мянган төгрөгийн бараа материалыг үйл ажиллагаандаа зарцуулж, 38,535.3 мянган төгрөгийн хөрөнгийг шилжүүлсэн байна.

3.4.4 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл 6,494,824.8 мянга, эцсийн үлдэгдэл 6,600,938.8 мянган төгрөг болж, 106,114.0 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 6. Үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл /мянган төгрөг/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Барилга байгууламж, орон сууц	5,336,115.4	5,319,774.0	(16,341.4)
Тээврийн хэрэгсэл	247,927.8	286,080.8	38,153.0
Машин тоног төхөөрөмж	348,448.6	388,165.1	39,716.5
Тавилга эд хогшил	157,634.6	158,117.0	482.4
Зам гүүр	32,752.8	32,752.8	0
Бусад үндсэн хөрөнгө	265,758.8	301,826.3	36,067.5
Программ хангамж	2,704.1	2,704.1	0
Бусад биет бус хөрөнгө	103,482.7	111,518.8	8,036.0
Дүн	6,494,824.8	6,600,938.8	106,114.0

Эх сурвалж: :Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Тайлант онд төсвийн хөрөнгөөр 629.9 мянган төгрөгийн хөрөнгийг худалдан бэлтгэж, 357,050.6 мянган төгрөгийн хөрөнгийг шилжүүлэн авч, дахин үнэлгээгээр 29,380.0 мянган төгрөгийн хөрөнгө нэмэгдэж, өмнөх онд авлагаар бүртгэсэн байсан 500.0 мянган төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг бүртгэж, 154,927.6 мянган төгрөгийн хөрөнгийн акталж данс бүртгэлээс хассан, дахин үнэлгээгээр 83,380.7 мянган төгрөгийн хөрөнгө хасагдаж, 12,628.3 мянган төгрөгийн хөрөнгийг данс бүртгэлээс хасаж авлагаар тусгасан байна.

Хүснэгт 7. Байгууллагын үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл /мянган төгрөг/

Үзүүлэлт	ИТХ	ЗДТГ	Дүн
Эхний үлдэгдэл	17,418.8	6,477,406.0	6,494,824.8
Нэмэгдсэн	31,330.0	325,720.6	357,050.6
Худалдан авсан		629.9	629.9
Шилжүүлэн авсан	27,500.0	299,040.7	326,540.7
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	3,830.0	25,550.0	29,380.0
Бусад		500.0	500.0
Хасагдсан	8,596.3	242,340.3	250,936.6
Акталсан	1,931.0	152,996.6	154,927.6
Дахин үнэлгээний хорогдол	6,665.3	76,715.4	83,380.7
Бусад		12,628.3	12,628.3
Эцсийн үлдэгдэл	40,152.5	6,560,786.3	6,600,938.8

Эх сурвалж: :Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

3.4.5 Өр төлбөр

Тайлант онд урт болон богино хугацаат өр төлбөр үүсээгүй байна.

3.4.6 Засгийн газрын хувь оролцоо

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны эхний үлдэгдэл 5,149,735.8 мянга, эцсийн үлдэгдэл 5,007,225.8 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 142,510.0 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 9. Засгийн газрын хувь оролцоо /мянган төгрөг/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт/+/, бууралт /-/	Дүнд эзлэх хувь
Засгийн газрын оруулсан капитал	513,185.8	521,221.8	8,036.0	10.4
Хуримтлагдсан үр дүн	4,558,745.8	4,417,595.7	(141,150.1)	88.2
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	77,804.2	68,408.3	9,395.9	1.4
Дүн	5,149,735.8	5,007,225.8	(142,510.0)	100.0

Эх сурвалж: :Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

3.4.7 Орлогын данс

Баянлиг сумын ИТХ-ын 2022.06.09-ний өдрийн хуралдааны 8/08 дугаар тогтоолоор сумын төсвийн татварын орлогыг 413,810.0 мянга, татварын бус орлогыг 5,000.0 мянга, нийт 418,810.0 мянган төгрөгөөр баталсан байна.

Хүснэгт 10. Төвлөрүүлэх орлого /мянган төгрөг/

№	Нийт орлогын нэр төрөл	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
	Сумын төсвийн татварын орлого	501,414.5	521,264.3	19,849.8	104.0
1	цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлого	293,040.0	316,774.1	23,734.1	108.1
2	Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар	4,000.0	4,750.6	750.6	118.8
3	Газрын төлбөр	7,700.0	4,294.8	-3,405.2	55.8
4	Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 7.1-д заасан орлогод ногдох албан татвараас бусад хувь хүний орлогын албан татвар	25,000.0	17,002.2	-7,997.8	68.0
5	Галт зэвсгийн албан татвар	2,025.0	2,010.0	-15.0	99.3
6	Улсын тэмдэгтийн хураамж	2,000.0	2,007.0	7.0	100.4
7	Үл хөдлөх хөрөнгө худалдан борлуулсны орлого	4,000.0	570.0	-3,430.0	14.3
8	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	800.0	200.0	-600.0	25.0
9	Хадгаламжийн хүүгийн орлого	51,800.0	56,161.4	4,361.4	108.4
10	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	11,000.0	18,865.1	7,865.1	171.5
11	Малын тоо толгойн албан татвар	97,049.5	96,017.1	-1,032.4	98.9
11	Газрын дуудлага худалдаа	3,000.0	197.8	-2,802.2	6.6
12	Бусад татвар	-	2,414.2	2,414.2	
	Сумын төсвийн татварын бус орлого	5,000.0	3,360.0	-1,640.0	67.2
12	Торгуулийн орлого	5,000.0	3,360.0	-1,640.0	67.2
	Нийт орлогын дүн	506,414.5	524,624.3	18,209.8	103.6

Эх сурвалж: Баянхонгор аймгийн Татварын хэлтсээс ирүүлсэн татварын орлогын мэдээ

Сумын төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг 104.0 хувь буюу 19,849,8 мянган төгрөгөөр давуулан биелүүлсэн байна. Орлогын нэр төрлөөр авч үзвэл цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлого 23,734.1 мянга, үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар 750.6 мянга, улсын тэмдэгтийн хураамж 7.0 мянга, хадгаламжийн хүүгийн орлого 4,361.4 мянга, хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж 7,865.1 мянган төгрөгөөр тус тус давуулан биелүүлсэн байна.

Харин газрын төлбөр 3,405.2 мянга, иргэний орлого тодорхойлох орлогоор 7,997.8 мянга, галт зэвсгийн албан татвар 15.0 мянга, үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлого 3,430.0 мянга, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр 600.0 мянга, малын тоо толгойн албан татвар 1,032.4 мянга, газрын дуудлага худалдааны орлого 2,802.2 мянга, хүү торгуулийн орлого 1,640.0 мянган төгрөгөөр тус тус тасарсан байна.

Сумын ИТХ-ын 2023 оны 07 дугаар сарын 17-ны өдрийн 12/01 дүгээр тогтоолоор сумын ЗДТГ-ын өөрийн орлогыг 4,200.0 мянган төгрөгөөр төлөвлөсөн гүйцэтгэлээр уурын зуухны түрээсийн төлбөрийн 4,200.0 мянган төгрөгийн орлогыг оруулжээ.

Дээрх тогтоолоор хоршоо хөгжүүлэх сангаас олгосон зээл, зээлийн хүүгийн орлогоор тайлант онд 16,232.6 мянган төгрөгийг оруулахаар баталж, гүйцэтгэлээр 22,970.6 мянган төгрөгийг оруулж, төлөвлөгөөг 141.5 хувиар биелүүлсэн байна.

Хоршоо хөгжүүлэх сангийн харилцах дансанд 113,166.8 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй, 145,301.8 мянган төгрөгийн авлагатай байна.

ОНХС-ийн орлогоор 24,476.0 мянган төгрөгийг оруулахаар баталж, гүйцэтгэлээр 36,726.0 мянган мянган төгрөгийг оруулж, төлөвлөгөөг 150.1 хувиар биелүүлсэн байна.

3.4.8 Зардлын данс

Тайлант онд төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хэрэгжүүлэх 70105, 70106, 70503, 71602, 71702, 71801, 71802, 72101 гэсэн кодтой 8 хөтөлбөрт зориулан 2,485,336.0 мянган төгрөгийн төсөв батлагдсанаас 1,933.921.5 мянган төгрөгийг гүйцэтгэлээр зарцуулснаас 1,341,976.8 мянган төгрөгийг урсгал зардалд, 591,944.7 мянган төгрөгийг хөрөнгийн зардалд буюу ОНХС-ийн хөрөнгөөс зарцуулсан байна.

Хүснэгт 11. Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан хөтөлбөрөөр /мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,485,336.0	1,933,921.5	551,449.5	77.8
70105 ОН-ын өөрөө удирдах ёсны байгууллага	105,098.0	97,980.8	7,152.6	93.2
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	99,813.0	93,843.1	6,005.3	94.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж,	200.0	200.0	-	100.0
80825 Багийн ИНХ-ын дарны урамшуулал	4,165.0	3,017.7	1,147.3	72.5
82201 Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх	920.0	920.0	-	0.0
70106 ОН-ын гүйцэтгэх засаглалын удирдлага	574,537.0	576,120.5	2,616.5	99.5
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	441,200.6	438,862.4	2,338.2	99.5
80106 Баг, хорооны ҮАЗардал	94,296.8	94,110.3	186.0	99.8
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж,	14,314.6	14,223.3	91.3	99.4
81102 Орон нутгийн нөөц хөрөнгө	13,100.0	13,099.6	0.4	100.0
81701 Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх	300.0	300.0	-	100.0
82212 Хур хог хаягдал, орчны бохирдлыг бууруулах	15,525.0	15,525.0	-	100.0
70503 Орон нутгийн зорилтот ХОруулалалт	1,015,991.2	591,944.7	424,046.5	58.3
80904 Нийгмийн зориулалттай барилга	293,640.8	305,890.8	(12,250.0)	104.2
83401 Итгэлцүүрээр олгох	499,436.8	81,186.1	418,250.7	16.3
83403 Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр	20,211.9	20,211.9	-	100.0
83405 Малын тоо толгойн албан татвар	129,336.2	111,290.4	18,045.8	86.0
83406 Бусад	73,365.5	73,365.5	-	100.0
71602 Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	87,210.7	84,827.5	2,383.2	97.3
80112 ТЗШ-ийн байгууллагуудын тогтмол зардал	87,210.7	84,827.5	2,383.2	97.3
71702 Соёл урлаг	85,502.8	83,986.2	1,516.6	98.2
80112 ТЗШ-ийн байгууллагуудын тогтмол зардал	85,502.8	83,986.2	1,516.6	98.2
71801 Сургуулийн өмнөх боловсрол	49,930.9	48,595.5	1,335.4	97.3
80112 ТЗШ-ийн байгууллагуудын тогтмол зардал	49,930.9	48,595.5	1,335.4	97.3
71802 Ерөнхий боловсрол	336,056.7	330,086.2	5,970.5	98.2
80112 ТЗШ-ийн байгууллагуудын тогтмол зардал	336,056.7	330,086.2	5,970.5	98.2
72101 Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих	226,808.3	120,380.0	106,428.3	53.1
82611 Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих	226,808.3	120,380.0	106,428.3	53.1

Эх сурвалж: :Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны нэгтгэсэн гүйцэтгэлийн тайлан

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Аймгийн СТСХ-ээс авсан судалгаагаар тус төвлөрүүлэн захирагчийн харьяаны 4 төсвийн байгууллага, улсын төсвийн 2 сургууль, цэцэрлэг, соёлын төв, эрүүл мэндийн төвийн тогтмол зардлын төсвийн төслийг бэлтгэж, аймгийн СТСХ-т хүргүүлсэн ба Баянлиг сумын ИТХ-ын 2022 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн хуралдааны 10/01 дугаар тогтоолоор нийт 2,060,904.9 мянган төгрөгийг баталсан байна.

Хүснэгт 12. Байгууллагуудын төсвийн төсөл, батлагдсан төсөв /мянган төгрөгөөр/

Орлогын төрөл	Төсвийн төсөл	Анх батлагдсан төсөв	Тодотгон баталсан төсөв	Зөрүү
Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал	131,893.4	82,979.7	105,098.4	-26,795.0
Засаг даргын Тамгын газар	647,189.3	441,192.9	578,737.0	-68,452.3
Сургууль	540,401.3	275,072.7	336,056.7	-204,344.6
Цэцэрлэг	79,508.3	49,930.9	49,930.9	-29,577.4
Эрүүл мэндийн төв	95,198.1	87,210.7	87,210.7	-7,987.4
Соёлын төв	78,009.5	85,502.8	85,502.8	7,493.3
Хоршоо хөгжүүлэх сан		211,172.3	226,808.3	
Орон нутгийн хөгжлийн сан		813,179.4	1,015,991.2	
Бага сургууль		14,663.5	0.0	
Нийт дүн	1,572,199.9	2,060,904.9	2,485,336.0	-329,663.4

Эх сурвалж: Баянлиг сумын ИТХ-ын тогтоол

Баянлиг сумын ИТХ-ын 2023 оны 07 дугаар сарын 17-ны өдрийн хуралдааны 12/01 дугаар тогтоолоор төсвийг 424,431.1 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн тодотгон 2,485,336.0 мянган төгрөгөөр баталсан байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хэрэгжүүлэх 9 хөтөлбөрийн арга хэмжээний зардалд сумын ИТХ-ын 2022 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн хуралдааны 10/01 дугаар тогтоолоор анх баталсан 2,060,904.9 мянган төгрөгийг сумын ИТХ-ын хуралдааны 2023 оны 07 дугаар сарын 17-ны өдрийн хуралдааны 12/01 тогтоолоор төсвийг 424,431.1 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн 2,485,336.0 мянган төгрөгийн төсөв баталсан.

Нийт зардлын 506,414.5 мянган төгрөгийг татварын болон татварын бус орлогоос, 790,115.3 мянган төгрөгийг орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас олгох санхүүжилтээс, 593,014.2 мянган төгрөгийг санхүүгийн дэмжлэгээс, 4,200.0 мянган төгрөгийг үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос, 550,883.5 мянган төгрөгийг урьд оны үлдэгдлээс, 24,476.0 мянган төгрөгийг ОНХС-ийн орлогоос, 16,232.5 мянган төгрөгийг ХХС-ийн орлогоос санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Гүйцэтгэлээр аймгийн санхүүгийн дэмжлэгээр 790,115.3 мянган төгрөгийн санхүүжилт авахаас 100% авсан, орон нутгийн хөгжлийн сангийн шилжүүлгийн орлогоос 593,014.2 мянган төгрөгийн санхүүжилт авахаас 15,181.2 мянга, малын хөлийн татварын орлогын санхүүжилтээс 1,032.4 мянган төгрөгөөр тус тус дутуу авсан байна. хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлтийн орлогыг 6,738.1 мянган төгрөгөөр давуулан биелүүлж, оны эцэст зардлын хэмнэлтээс 20,974.7 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлжээ.

Хүснэгт 13. Байгууллагуудын батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл /мянган төгрөгөөр/

Байгууллагын нэр	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь	ОН-ын төсөвт төвлөрүүлсэн	Улсын төсөвт төвлөрүүлсэн
Засаг даргын Тамгын газар	578,737.0	578,737.0	0.0		2,616.5	0.0
Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал	105,098.4	105,133.4	(35.0)		7,152.6	0.0
Ерөнхий боловсролын сургууль	336,056.7	336,056.7	0.0		5,970.5	0.0

**Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит**

Цэцэрлэг	49,930.9	49,930.9	0.0	1,335.4	0.0
Эрүүл мэндийн төв	87,210.7	87,210.7	0.0	2,383.2	0.0
Соёлын төв	85,502.8	85,502.8	0.0	1,516.6	0.0
Орон нутгийн хөгжлийн сан	1,015,991.2	1,012,027.6	3,963.6		0.0
Хоршоо хөгжүүлэх сан	226,808.3	233,546.8	(6,738.5)		0.0
Нийт дүн	2,485,336.0	2,254,599.1	2,809.9	20,974.7	0.0

Эх сурвалж: Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын байгууллагуудын 2023 оны санхүүгийн тайлан

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 1,933,921.5 мянган төгрөг буюу 77.8 хувьтай байгаа нь Хоршоо хөгжүүлэх сангаас 226,808.3 мянган төгрөгийн зээл олгохоор төлөвлөсөн бөгөөд 120,280.0 мянган төгрөгийн зээл олгосон, ОНХС-ийн хөрөнгө оруулалтаар 85,769.9 мянган төгрөгийн мал нядалгааны цэг барих, 57,057.4 мянган төгрөгийн бэлчээрийн менежмент сайжруулах генератор худалдан авах төсөл арга хэмжээний батлагдсан төсөв хүрэлцээгүйгээс төсөл арга хэмжээ хэрэгжээгүй, 115,000.0 мянган төгрөгийн 3 төсөл арга хэмжээ тендер зарласан боловч оролцогч ирээгүйгээс дээрх төсөл, арга хэмжээ хэрэгжээгүй байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр харуулсан мэдээллийг энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт санхүүжилт

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Тайлант онд дээд шатны төсвийн захирагчаас 15,744.8 мянган төгрөгийн нэмэлт санхүүжилт өгснөөс бараа үйлчилгээний зардалд 14,811.1 мянган төгрөг зарцуулж, биет бус хөрөнгө худалдан авахад 629.9 мянган төгрөгийг зарцуулж оны 303.8 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсөвт буцаан төвлөрүүлсэн байна.

Хүснэгт 14. Нэмэлт санхүүжилтийн дансны орлого, зарлага, төвлөрүүлэлт /мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	ЗДТГ	ИТХ	НИЙТ
НИЙТ ОРЛОГО	14,444.8	1,300.0	15,744.8
Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	12,776.8	1,300.0	14,076.8
Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,668.0	0	1,668.0
НИЙТ ЗАРЛАГА	14,141.4	1,299.6	15,441.0
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр	13,511.5	1,299.6	14,811.1
Хөрөнгийн зардал	629.9	0	629.9

Эх сурвалж: Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1. Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд шалгагдагч байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудитын санал дүгнэлт, түүний үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг Баянхонгор аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Н.Батчимэг гүйцэтгэж, хяналтыг ахлах аудитор М.Алтантуяа, дарга тэргүүлэх аудитор Б.Мөнхбат нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд аудит хийлгэх албан бичгийг 2024 оны 02 дугаар сарын 29-ний өдрийн 1/39 дүгээр албан бичгээр ирүүлж, жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг Баянхонгор аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2023 оны 03 дугаар сарын 05-ны өдөр ирүүлсэн байна.

Сумын Засаг даргаар О.Мөнхбат, санхүүгийн албаны даргаар Ш.Хоролсүрэн ажилласан байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр 2023 оны батлагдсан төсвийг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл “Дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшнийг 1.5 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн шатанд материаллаг байдлын түвшнийг 2023 оны батлагдсан төсөв 2,485,300.0 мянган төгрөгийн 1.5 хувь буюу 24,853.0 мянган төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 70 хувиар буюу 17,397.1 мянган төгрөгөөр тогтоосон.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг гүйцэтгэлийн үе шатанд хянаж үзээд шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Тайланд онд Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийг мөрдөж ажиллахыг бүх шатны төсөв захирагчид даалгасан. Уг хуулийн хэрэгжилтийг Баянлиг сумын Засаг даргын харьяа төсвийн шууд захирагчийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгахад зөрчил илрээгүй болно.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1. Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Шилэн дансны цахим хуудсанд тайлант хугацаанд мэдээлбэл зохих 158 мэдээллээс 156 мэдээллийг хугацаанд нь, 2 мэдээллийг мэдээллийн хугацаа болоогүй байна.

Хүснэгт 18. Шилэн дансны мэдээлэл

д/д	Хугацаа	Төрөл	Мэдээлвэл зохих/удаа	Хугацаанд оруулсан	Хугацаа хоцроосон	Хугацаа болоогүй
1	Бүтэн жил	12	12	-	-	2
2	Хагас жил	3	3	-	-	-
3	Улирал бүр	2	8	-	-	-
4	Сар бүр	5	60	-	-	-
5	Тухай бүр	7	73	-	-	-
	Нийт	29	156	-	-	2

Эх сурвалж.Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын шилэн дансны цахим хуудас

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Тус байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд 2023 оны 3 дугаар улирлын байдлаар завсрын аудит хийсэн ба жилийн эцсээр дүнг нэгтгэн танилцуулсан болно.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар төсвийн төвлөрүүлэн захирагчид алдаа зөрчлийг давтан гаргахгүй байх 35,388.0 мянган төгрөгийн 4 зөвлөмж, хариуцлага тооцох 1 албан шаардлага хүргүүлсэн ба зөвлөмжийн хэрэгжилтийг сумын Засаг даргын 2023 оны 05 дугаар сарын 15-ны өдрийн 139, 2023 оны 06 дугаар сарын 15-ны өдрийн 117, 2023 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдрийн 283 дугаар албан бичгээр ирүүлж хэрэгжилтийг тооцсон байна.

Хүснэгт 19. Өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмж

/ мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх оны илрүүлэлт		Биелэлт		Биелэгдээгүй		Хэрэгжилтийн хувь
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	
Зөвлөмж	4	35,388.0	4	35,388.0	-	-	100
Хариуцлага тооцох албан шаардлага	1	0	1	0			100
Нийт	5	35,388.0	5	35,388.0	-	-	100

Эх сурвалж: Шийдвэрийн хэрэгжилт

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Баянлиг сумын Ерөнхий боловсролын сургуулийн засварт аймгийн ОНХС-аас 170.0 сая төгрөгийн засварын хөрөнгө батлагдаж эрх шилжсэн бөгөөд дээрх хөрөнгөөр сумын ЗДТГ, ЭМТ, Цэцэрлэгт засвар хийсэн тул Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2023 оны бүрдүүлэлт, зарцуулалт, үр дүнд хийх гүйцэтгэлийн аудитаар шалгах.

4.7 Аудитын гол асуудал

Сумын ТЕЗ-ийн харьяа байгууллагуудын аудитын явцад хэрэгжүүлэх горим сорилыг төсвийн шатлалд хамаарах байгууллага, нэгж тус бүрээр төлөвлөж хэрэгжүүлсэн бөгөөд аудитын дүн, дүгнэлтийг нэгтгэсэн байдлаар үнэлж, гаргалаа.

Баянлиг сумын Засаг даргын 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд харьяалагдах 2 төсвийн байгууллага, 2 тусгай сан, нийт 4 байгууллагын санхүүгийн тайлан 5 улсын төсвийн байгууллагын тогтмол зардал нэгтгэгдсэн байна

Тус сум нь 13 нэр төрлийн орлогоор 506,414.5 мянган төгрөг төвлөрүүлэхээс 524,624.3 төгрөгийг төвлөрүүлж, нийт орлого 103.6 хувь буюу 18,209.8 мянган төгрөгөөр давж биелсэн бөгөөд орлогын нэр төрлөөр авч үзвэл 5 нэр төрлийн орлого 36,718.2 мянган төгрөгөөр давж биелсэн, 8 нэр төрлийн орлого 20,922.6 мянган төгрөгөөр тасарсан байна.

Төрийн аудитын байгууллагаас Баянлиг сумын Засаг даргын харьяа 4 байгууллагын санхүүгийн тайланг түүвэр аудитад хамруулан санхүүгийн аудитыг гүйцэтгэсэн байна.

Хүснэгт №15. Төсвийн шууд захирагчийн аудитын дүн

Байгууллагын нэр	Байгууллагын тоо					Аудитын санал дүгнэлтийн төрөл					
	Хамрагдвал зохих	Хамрагдсан	Гүйцэтгэсэн			Бүгд	Үүнээс				
			Бие дааж дүгнэлт гаргасан	Түүвэрт хамруулсан	сан		Зөрчилгүй	Хязгаарлалттай	Сөрөг	Санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан	ан
ЗДТГ	1	1			1						
ИТХурал	1	1			1						
ОНХС	1	1			1						
ХХС	1	1			1						
НИЙТ ДҮН	4	4			4	0	0	0	0	0	0

Эх сурвалж: Төрийн аудитын байгууллагын зөрчлийн нэгтгэл

Сумын ТЭЗ-ийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 139,319.8 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрснээс 7,110.0 мянган төгрөгийн 3 алдааг залруулж, 132,209.8 мянган төгрөгийн 5 зөрчлийг арилгах албан шаардлага хүргүүлсэн байна. Хүснэгтээр харуулбал:

Хүснэгт №16. Төсвийн шууд захирагчийн алдаа зөрчлийн дүн

Байгууллагын нэр	Нийт алдаа зөрчлийн дүн		Үүнээс: Залруулагдаагүй алдаа, зөрчлийн шийдвэрлэлт							
			Залруулга		Тогтоосон төлбөрийн акт		Өгсөн албан шаардлага		Өгсөн зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Санхүүгийн тайлангийн зөрчил										
ЗДТГ	1	9,453.9	-	-	-	-	1	9,453.9	-	-
ОНХСан	4	20,860.0	2	7,000.0	-	-	2	13,860.0	-	-
ХХС	2	35,110.0	1	110.0	-	-	1	35,000.0	-	-
СТА зөрчлийн дүн	7	65,423.9	3	7,110.0	-	-	4	58,313.9	-	-
СТА-аар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал										
ЗДТГ	1	73,895.9	-	-	-	-	1	73,895.9	-	-
Нийцлийн аудитын дүн	1	73,895.9	-	-	-	-	1	73,895.9	-	-
Нийт дүн	8	139,319.8	3	7,110.0	-	-	5	132,209.8	-	-

Эх сурвалж: Төрийн аудитын байгууллагын зөрчлийн нэгтгэсэн

Төсвийн шууд захирагчдын санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлөөс санхүүгийн тайлангийн аудиттай холбоотой 65,423.9 мянган төгрөгийн 7 алдаа зөрчил, нийцлийн аудиттай холбоотой 73,895.9 мянган төгрөгийн 1 зөрчил тус тус илэрсэн байна. ТТЗ-ийн харьяа байгууллагуудын аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийг хавсралтад харуулав.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар нийт 20,922.6 мянган төгрөгийн 2 зөрчил илэрснээс, 20,922.6 мянган төгрөгийн зөрчлийг арилгах 1 албан шаардлага, 1 зөвлөмж хүргүүлсэн.

5.1 Албан шаардлага

5.1.1. Сумын төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг 103.6 хувь буюу 18,209.8 мянган төгрөгөөр давуулан биелүүлсэн боловч газрын төлбөр 3,405.2 мянга, иргэний орлого тодорхойлох орлогоор 7,997.8 мянга, галт зэвсгийн албан татвар 15.0 мянга, үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлого 3,430.0 мянга, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр 600.0 мянга, малын тоо толгойн албан татвар 1,032.4 мянга, газрын дуудлага худалдааны орлого 2,802.2 мянга, хүү торгуулийн орлого 1,640.0 мянган төгрөгөөр тус тус тасарсан байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.8 дахь “Сум, дүүргийн төсвийн татварын орлого дараах орлогоос бүрдэнэ”, 23.8.1 дэх “Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 7.1-д заасан орлогод ногдох албан татвараас бусад хувь хүний орлогын албан татвар”, 23.8.2 дахь “галт зэвсгийн албан татвар”, 23.8.8 дахь “түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр”, 23.8.14 дэх “газрын төлбөр”, 23.8.15 дахь “малын тоо толгойн албан татвар”, 23.8.16 дахь “энэ хуулийн 23.6.11-т зааснаас бусад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар” гэсэн заалтыг зөрчин, санхүүгийн тайлангийн “Нийцсэн бөгөөд зохистой байх” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна

Шийдвэрлэсэн нь: Сумын төсөвт төвлөрөх албан татварыг тайлант хугацаанд нь төсөвт бүрэн төвлөрүүлэх албан шаардлагыг хүргүүлэв.

5.2 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Дотоод, хяналт хариуцлагатай холбоотой асуудал.

Илрүүлэлт: Сумын ТЕЗ-ийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн түүврийн аудитаар нийт 139,319.8 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрснээс 7,110.0 мянган төгрөгийн 3 алдааг залруулж, 132,209.8 мянган төгрөгийн 5 зөрчлийг арилгах албан шаардлага хүргүүлсэн байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.10-т “өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд дотоод аудитын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх” гэж заасныг зөрчсөн, “Нийцсэн бөгөөд зохистой байх” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Цаашид сумын Засаг дарга Төсвийн тухай хуулийг мөрдөж Засаг дарга өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд төсөвт байгууллагуудад тавих хяналт, төсвийн хөрөнгийн хадгалалт хамгаалалтад тавих дотоод хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах.

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг төрийн аудитын байгууллагад 2023 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

(мянган төгрөг)

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Сумын төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг 103.6 хувь буюу 18,209.8 мянган төгрөгөөр давуулан биелүүлсэн боловч газрын төлбөр 3,405.2 мянга, иргэний орлого тодорхойлох орлогоор 7,997.8 мянга, галт зэвсгийн албан татвар 15.0 мянга, үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлого 3,430.0 мянга, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр 600.0 мянга, малын тоо толгойн албан татвар 1,032.4 мянга, газрын дуудлага худалдааны орлого 2,802.2 мянга, хүү торгуулийн орлого 1,640.0 мянган төгрөгөөр тус тус тасарсан байна.	1	20,922.6	-	-	1	20,922.6	-	-
Сумын ТЕЗ-ийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн түүврийн аудитаар нийт 139,319.8 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрснээс 7,110.0 мянган төгрөгийн 3 алдааг залруулж, 132,209.8 мянган төгрөгийн 5 зөрчлийг арилгах албан шаардлага хүргүүлсэн байна.	1	0	-	-	-	-	1	-
Дүн	2	20,922.6	-	-	1	20,922.6	1	-

Хавсралт 1. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн жагсаалт

Хүснэгт №17. Төсвийн шууд захирагчийн зөрчлийн дүн

/мянган төгрөгөөр/

Огноо 2024	Аудитын нэр:	Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудит	Аудитын код: БНА-2024/14/СТА-ТТЗ
Шалгагдсан байгууллагын нэр:		Баянлиг сумын Засаг дарга	Мянган төгрөг

**Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит**

№	Алдаа, зөрчлийн товч утга	Мөнгөн дүн	Аудитын байгууллагаас гаргасан шийдэл	Алдаа, зөрчилтэй асуудал гаргасан албан тушаалтны	
				Албан тушаал	Овог нэр
A	1	2	3	4	5
Харьяа төсвийн байгууллагуудын дүн		139,319.8			
Засаг даргын тамгын газар		83,349.8			
Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл					
1	Тайлант онд Засаг даргын нөөц хөрөнгөд 13,100.0 мянган төгрөг батлагдсан бөгөөд нийт нөөц хөрөнгийн 72.0 хувь буюу 9,453.9 мянган төгрөгийг шагналд зарцуулсан байна.	9,453.9	Албан шаардлага	Дарга, нягтлан бодогч	Г.Мөнхсүх, С.Мөнхцэцэг
	Дүн	9,453.9			
Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал					
1	Тайлант онд шилэн дансны цахим хуудаст 3 гэрээг байршуулаагүй, цалингийн зардлаас бусад 5 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий орлогын 514,634.4 мянган төгрөгийн 37 гүйлгээ мэдээлэхээс 74,895.2 мянган төгрөгийн 5 гүйлгээ, цалингийн зардлаас бусад 5 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий зарлагын 17,677.9 мянган төгрөгийн 2 гүйлгээ мэдээлэхээс 12,113.3 мянган төгрөгийн 1 гүйлгээг мэдээлээгүй байна.	73,895.9	Албан шаардлага	Дарга, нягтлан бодогч	Г.Мөнхсүх, С.Мөнхцэцэг
	Дүн	73,895.9			
Орон нутгийн хөгжлийн сан		20,860.0			
Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл					
1	Гамшгаас хамгаалах дадлага сургуулилтын төсөл арга хэмжээний хүрээнд "Мэргэжлийн ангийн бие бүрэлдэхүүний хувцас нийлүүлэх гэрээ"-г "Далай ээж" ХХК-тай 2023.12.21-ны өдөр байгуулсан байна. Гэрээнд 2024.03.15-ны дотор хүлээлгэж өгөхөөр тохиролцон урьдчилгаа 7,000,000.0 төгрөгийг шилжүүлсэн байгааг санхүүгийн тайланд авлагаар тусгаагүй байна.	7,000.0	Залруулга хийх	Засаг дарга, Нягтлан бодогч	О.Мөнхбат, С.Мөнхцэцэг
2	ОНХС-ийн батлагдсан төсөл арга хэмжээний хүрээнд "Хог ачих машин худалдах авах" 66,825,000 төгрөгийн гэрээг байгуулж гэрээний техникийн тодорхойлолтод заасны дагуу моторын багтаамж 6000-8000 байх гэж заасан боловч гүйцэтгэгч компаниас хүлээлгэн өгөхдөө моторын багтаамж 4720, С,Евро3 багтаамжтай ба энэ нь ачааны машин, хог ачих авто машины моторын багтаамж өөр байх ёстой техникийн тодорхойлолтоор ачааны машины багтаамжаар гаргасан байна.	0	Залруулга хийх	Засаг дарга, Нягтлан бодогч	О.Мөнхбат, С.Мөнхцэцэг
	Дүн	7,000.0			
Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл					
1	Сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хийгдэх 19,800,000 (Арван есөн сая найман зуун мянга) төгрөг бүхий 2023-2032 оны эдийн засгийн хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулах ажил гүйцэтгэх гэрээг 2023 оны 05 дугаар сарын 17-ны өдрөөс 2023 оны 07 дугаар сарын 10-ны өдрийн хооронд хийж гүйцэтгэхээр "Бат бөх өргөө" ХХК-тай гэрээ байгуулж урьдчилгаа 13,860,000 (Арван гурван сая найман зуун жаран мянган) төгрөг олгосон боловч одоогоор ямар нэгэн ажил хийгдээгүй байна.	13,860.0	Албан шаардлага	Засаг дарга, Нягтлан бодогч	О.Мөнхбат, С.Мөнхцэцэг
2	Сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хийгдсэн 9,536,200 төгрөг бүхий "Хичээлийн байрны болон дотуур байрыг бүрэн камержуулж хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх ажил гүйцэтгэх" гэрээг "НСН" ХХК-тай 2023 оны 04 дүгээр сарын 28-ны өдөр байгуулсан ба 2023 оны 05 дугаар сарын 29-ны өдөр камержуулалтын ажлыг хүлээн авсан байна. Камержуулалтын ажлаас Ерөнхий боловсролын сургуульд дотоод 16 камер суурилуулсны 2 нь ажиллахгүй байна.	0	Албан шаардлага	Засаг дарга, Нягтлан бодогч	О.Мөнхбат, С.Мөнхцэцэг
	Дүн	13,860.0			
Хоршоо хөгжүүлэх сан		35,110.0			
Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл					
1	Хоршоо хөгжүүлэх сангаас 2023 онд 120,280,000 төгрөгийн зээл авсан 4 аж ахуйн нэгж, иргэний зээлийн эргэн төлөлтийг 2023.12.12-ны байдлаар шалгахад 2 иргэн 110,054 төгрөгийн зээлийн хүүг дутуу төлсөн байгаа нь зээлдэгтэй байгуулсан гэрээний 3.4 дэх заалт, ХХААХҮ-ийн сайдын "Хоршоо хөгжүүлэх сангаас хөнгөлөлттэй зээл олгох, сонгон шалгаруулах,	110.0	Залруулга хийх	Засаг дарга, Нягтлан бодогч	О.Мөнхбат, С.Мөнхцэцэг

**Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит**

№	Алдаа, зөрчлийн товч утга	Мөнгөн дүн	Аудитын байгууллагаас гаргасан шийдэл	Алдаа, зөрчилтэй асуудал гаргасан албан тушаалтны	
				Албан тушаал	Овог нэр
	эргэн төлүүлэх, хяналт тавих журам"-ын 6.9 дахь заалтыг зөрчсөн байна.				
	Дүн	110.0			
Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл					
1	ХХС-ийн зээлдэгч Б.Долгорсүрэн 2023.05.09-ний өдөр зээлийн гэрээ байгуулан 35,000,000 төгрөгийн зээл авч төсөлд тусгасан 23,000,000 төгрөгийн "Хулдаасан хэвлэлийн машин"-ийг худалдан аваагүй байгаа нь зээлийн гэрээний 3.1.3 дахь заалтыг бүрэн хэрэгжүүлээгүй байна.	35,000.0	Албан шаардлага	Засаг дарга, Нягтлан бодогч	О.Мөнхбат, С.Мөнхцэцэг
	Дүн	35,000.0			

---oOo---

БАЯНХОНГОР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА

2024 оны 03 сарын 25 өдөр

Дугаар 269/АОС711/21
БНА-2024/14/НА-СТА-ТТЗ

Номгон

Г Зөрчил арилгуулах тухай 7

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд тодорхойлсон Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын Засаг даргын 2023 оны жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Сумын төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг 103.6 хувь буюу 18,209.8 мянган төгрөгөөр давуулан биелүүлсэн боловч газрын төлбөр 3,405.2 мянга, иргэний орлого тодорхойлох орлогоор 7,997.8 мянга, галт зэвсгийн албан татвар 15.0 мянга, үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлого 3,430.0 мянга, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр 600.0 мянга, малын тоо толгойн албан татвар 1,032.4 мянга, газрын дуудлага худалдааны орлого 2,802.2 мянга, хүү торгуулийн орлого 1,640.0 мянган төгрөгийг дутуу төвлөрүүлсэн байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.8 дахь “Сум, дүүргийн төсвийн татварын орлого дараах орлогоос бүрдэнэ”, 23.8.1 дэх “Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 7.1-д заасан орлогод ногдох албан татвараас бусад хувь хүний орлогын албан татвар”, 23.8.2 дахь “галт зэвсгийн албан татвар”, 23.8.8 дахь “түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр”, 23.8.14 дэх “газрын төлбөр”, 23.8.15 дахь “малын тоо толгойн албан татвар”, 23.8.16 дахь “энэ хуулийн 23.6.11-т зааснаас бусад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар” гэсэн заалтыг зөрчсөн байна.

Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх “Шалгагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө”, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох журам”-ын 4 дүгээр зүйлийн 4.2.1.11 дэх “хууль, тогтоомж гэрээ, хэлцэл зөрчсөн алдаа, зөрчлийг таслан

5040819

зогсоож, давтан гаргуулахгүй байх үр нөлөөтэй гэж үзсэн бусад нөхцөл байдал” гэснийг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ нь:**

1. Татварын орлогын төлөвлөгөөг бүрэн биелүүлж ажиллаж, биелэлтийг нотлох баримтын хамт 2024 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн дотор Баянхонгор аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлэх

2. Цаашид алдаа, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж ажиллахыг Баянлиг сумын Засаг дарга О.Мөнхбат, Санхүү албаны дарга Ш.Хоролсүрэн нарт даалгав .

АЛБАН ШААРДЛАГЫГ ӨГСӨН¹:

БАЯНХОНГОР АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН
ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР: **Б.МӨНХБАТ**

АУДИТОР:

Н.БАТЧИМЭГ

¹ Төрийн аудитын тухай хуулийн 42.1-т энэ хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан этгээд, хүчин төгөлдөр болсон албан шаардлага, төлбөрийн актыг хугацаанд нь биелүүлээгүй, аудитын үйл ажиллагаанд саад учруулсан, санхүүгийн тайлангийн аудитаар сөрөг дүгнэлт авсан, хуулиар хориглосон үйл ажиллагаа явуулсан, албан үүргээ биелүүлээгүй, албан тушаалын бүрэн эрхээ хэтрүүлсэн нь аудитаар илэрсэн бол тухайн албан хаагчид сахилгын шийтгэл ногдуулах үндэслэл болно